

Cerkveni finančni polom ni le posledica T-2, ampak brezglavega zadolževanja

Tomaž Modic

Ljubljana – Če je ljubljanski nadškof Anton Stres minuli teden izjavil, da je za propad več kot pol milijarde evrov težke finančne piramide, ki jo je z bančnimi posojili zgradila mariborska nadškofija, kriva predvsem postavitev lastnega optičnega omrežja operaterja T-2, ki ji cerkvena holdinga nista bila dorasla, pa podrobnejši pregled njunega dolgoletnega poslovanja kaže, da je vse prej kot tako.

Obsežnih sredstev, ki sta jih Zvon Ena Holding in Zvon Dva Holding potrebovala za nakupe in prodajo številnih naložb po Sloveniji, jugovzhodni Evropi in tudi Argentini, namerič nista dobila pri svojem večinskem lastniku – posredno Nadškofiji Maribor – ampak sta si jih v času debelih krav večino izposodila pri državnih bankah. Čeprav sta v rokah držala velik kos slovenskega gospodarstva in bila hkrati dolgoročna delničarja Heliosa, Cinkarne Celje, Steklarne Rogaška, TKK Srpenice in vrste drugih družb, pa pri bankah začuda nista izposlovala dolgoročnih posojil, temveč le kratkoročna, ki sta jih nato vsako leto podaljševala.

Finančna piramida se je podrla kot hišica iz kart

Dokler so indeksi na borzah rasli in dividende od naložb redno pritekale, holdinga nista imela težav s plačevanjem večmilijonskih obresti, vsaj Zvon Ena Holding pa je del ustvarjenih dobičkov izplačeval tudi svojim delničarjem. Ko je udarila finančna in gospodarska kriza in mnoga podjetja niso bila več sposobna izplačevati dobičkov, s katerimi bi lahko holdinga vračala obresti, kaj šele glavne posojil, pa sta zašla v hude likvidnostne težave. Čeprav je osrednji indeks Ljubljanske borze od leta 2007, ko sta kupila večje pakete delnic Heliosa, Cinkarne Celje in Tovarne olja Gea, do začetka leta 2009 izgubil kar 70 odstotkov vrednosti, pa sta holdinga svoje naložbe prevrednotila in razglasila insolventnost še januarja 2011.

Ko je sodišče letos po več kot letu dni zavlačevanja le presekalo njuno agonijo in ju poslalo v stečaj, so posledice jasne: okoli 65.000 delničarjev

je ostalo brez premoženja, lastništva številnih (tudi finančno izčrpanih) velikih družb so se znašla na prepihu, mariborska nadškofija je zaradi lastnih dolgov in izvršb pred kolapsom in zasegom nepremičnin, tudi dvorca Betnava, deset slovenskih bank pa se bo moralo namesto s poplačilom več deset milijonov evrov dolga zadovoljiti z lastniškimi deleži na desetine podjetij.

Začeli s 175 milijoni evrov kapitala in nič dolga...

Preden se je mariborska nadškofija, v kateri je za posle skrbela gospodarska uprava pod taktirko ravnatelja **Mirka Kraševca**, podala v finančne vode, sta bila holdinga Zvon Ena in Zvon Dva praktično brez obveznosti, že tedaj pa sta bila lastnika 200 milijonov evrov velikega premoženja. Pod okriljem zvonov so bile družbe RRC, TKK Srpenica, Terme Dobrna, Terme Olimia, Alpetour, Belinka, Niko, Lesnina, Tovarna olja Gea, Mladinska knjiga založba, Papigor, Cetus-Graf in še nekatere druge.

Na začetku leta 2004, ko sta bila ustanovljena v okviru preoblikovanja PID-ov, je bila le dobra četrtina obeh holdingov neposredno ali posredno v lasti Cerkve. Že takoj naslednje leto pa je podjetje Gospodarstvo rast z denarjem bank in tudi kapitalom nadškofij prišlo do več kot 50-odstotnega deleža v Zvonu Ena Holdingu, delnice manjšega od zvonov pa so »parkirali« pri NFD Holdingu, Radenski, Gorenjski banki in še nekaterih drugih družbah.

Nato so se začeli velikopotezni nakupi delnic in deležev, hkrati pa tudi najemanje posojil pri bankah. Na eni strani je večji zvon prevzel Krekovo družbo za upravljanje investicijskih skladov, Zavod za varstvo pri delu (ZVD), vlagati pa je začel tudi v T-2 in malo znane, vendar kasneje razvpite projekte Sole Orto v Sutivanu na Braču in Akord v Splitu. Čeprav podrobnosti ni razkrival v letnih poročilih, je bil lastnik tudi argentinskih družb Sadowa in Elevadores, ki jih je nato »parkiral« pri uslužbencu mariborske nadškofije. Na drugi strani je bil manjši Zvon bolj »konservativen« in je kupil le preostanek podjetja Cetus-Graf.

... končali pa s prazno blagajno

in 700 milijoni evrov dolga

Ključni sta bili leti 2006 in 2007, ko je Zvon Ena Holding izdatno financiral T-2 in hkrati kupil skoraj 24 odstotkov Cinkarne Celje in 38 odstotkov domažskega Heliosa. Za nameček je Julius fond, katerega solastnik je bil z **Leom Ivanjkom**, leta 2007 sodeloval pri Istrabenzovem prevzemu Petrola, iz njega pa je zaradi kupovanja delnic po visokih cenah v povprečju po 790 evrov za delnico (danes znaša okoli 160 evrov), izšel s kar 40 milijoni evrov izgube, ki si jo je Zvon moral nato »pripojiti«.

Še prej je Zvon Ena Holding, ko je pri bankah prejel že več kot četrto milijarde evrov posojil, dodatna sredstva »našel« pri manjšem Zvonu. Slednji tako praktično ni več kupoval ali prodajal večjih naložb, ampak služil le kot posrednik med bankami in »sestrsko« družbo. Vrednost omenjenih posojil, ki so bila zavarovana z menicami, kasneje pa tudi s hipoteko na deležu v T-2 (ne na prvem mestu), se je do danes v obrestmi vred povzpela že na blizu 180 milijonov evrov, in so tudi neposredni vzrok za stečaj Zvona Dva Holdinga, ki je imel skoraj 35.000 **malih delničarjev**, nadškofijska podjetja pa v njej, vsaj uradno, nikoli niso imela kontrolnega deleža.

Ko so finančni prihodki, bodisi iz naslova prodaje naložb bodisi iz naslova črpanja dividend, bistveno presegali stroške obresti, so bili delničarji Zvona Ena Holdinga deležni tudi dividend, ki jim jih je družba v letih od 2004 do 2008 izplačala dobrih 25 milijonov evrov bruto. Večina tega je sicer končala v rokah nadškofijskega Gospodarstva rast. To je moralo tudi samo vračati obresti na posojila, ki jih je bilo tedaj za okoli 30 milijonov evrov.

Še konec leta 2009, ko so prvič opravili večje oslabitve vrednosti delnic in s stroški obresti ustvarili 56 milijonov evrov čiste izgube, so v Zvonu Ena Holdingu ocenili, da je njihovo premoženje vredno kar 578 milijonov evrov, naslednje leto pa ga, tik preden so razglasili insolventnost, prevrednotili za skoraj 170 milijonov evrov. Takrat so iz naložb črpali tudi največ dobička v svoji osemletni zgodovini, vendar to ni zadostovalo niti za plačilo obresti.

Konec leta 2011 sta imela oba holdinga za skoraj 700 milijonov evrov finančnih in poslovnih obveznosti, premoženja pa za kar pol manj.

tomaz.modic@dnevnik.si

Naložbe Zvona Ena Holdinga

Večji od obeh Zvonov je (bil) med drugim lastnik naslednjih družb:

Helios: leta 2006, ko je tečaj na borzi nihal od 772 do 940 evrov, je Zvon lastništvo v Heliosu povečal na 20 odstotkov, naslednje leto, ko je vrednost delnice presešla 1600 evrov, pa je s pripojitvijo Belinke Holding k Heliosu pridobil še 18 odstotkov domžalskega proizvajalca premazov. Lani mu je NKBM zasegla slabih šest odstotkov družbe. Danes je delnica Heliosa na borzi vredna 419 evrov.

Cinkarna Celje: tudi to je dokupoval v letu 2006, ko je vrednost nihala od 96 do 113 evrov. Konec istega leta je obvladoval 20 odstotkov družbe, v naslednjih letih, ko je tečaj močno presešel sto evrov, pa kupil še pet odstotkov. Lani NKBM, letos pa še Banka Koper, sta mu zasegla slabih devet odstotkov družbe. Danes je njena delnica vredna 87 evrov.

TKK: lastniški delež v tej tovarni kemičnih izdelkov se je do danes gibal okoli 50 odstotkov, v letih 2007 do 2009 pa čez 62 odstotkov.

Terme Olimia: od začetka lastnik 20-odstotnega deleža, ki pa mu ga je v letu 2011 zasegla NKBM.

Terme Dobrna: od leta 2004 v lasti 38,5 odstotka družbe.

Alpetour: dolga leta 30-odstotni lastnik avtobusnega prevoznika, leta 2008 pa je prodal osemodstotni delež, ki je končal pri NFD.

T-2: podjetje je ustanovil in v šestih letih vanj vložil skoraj 117 milijonov evrov. Ko je zaradi pomanjkanja sredstev tudi samo zašlo v insolventnost, so ga upniki razstili, čemur je neuspešno ugovarjal.

RRC: od ustanovitve naprej je obvladoval 51-odstotni delež v tem računalniškem podjetju, leta 2008 pa je dokupil še nekaj odstotkov.

Papigor: od leta 2004 naprej lastnik tretjine družbe, ki je lastnica papirnice Goričane. Leta 2009 je od Zvona Dva kupil še 27 odstotkov, leta 2010 pa jo prodal direktorju papirnice Andražu Stepiću.

Sole Orto: ustanovil ga je leta 2005, že leto kasneje pa je v lastništvo hrvaškega podjetja, prek katerega so hoteli na Braču zgraditi počitniški kompleks Kraljestvo olj, spustil še kranjsko Savo. Projekt, v katerega so se podali z **Ivanom Kapetanovičem**, je nato zastal, že pred leti pa je prinesel tudi kazenske ovadbe zoper odgovorne.

Akord: najprej polovični, po letu 2007 pa edini lastnik hrvaškega podjetja, ki je v okviru odmevnega projekta, ki so ga spremljali očitki o nepravilnostih, zgradilo tri luksuzne vile (Opatija, Volosko in Arentz).

Bosinvest: od leta 2008 nekaj več kot polovični lastnik družbe, ki upravlja sklad Bosfin, kamor so bosanski državljani vlagali svoje certifikate. Preostanek lastništva je v rokah **Lea Ivanjka**. Oblasti BiH so družbi prepovedale upravljanje, saj so bile ugotovljene nepravilnosti.

Če ljubljanski nadškof Anton Stres ocenjuje, da sta Zvon Ena Holding, s tem pa tudi celotni poslovni imperij Nadškofije Maribor, potopila T-2 in gradnja optičnega omrežja, je to v resnici le eden od razlogov. Ne gre namreč mimo dejstva, da je družba za vzdrževanje dolgoročnega lastništva številnih slovenskih podjetij najemala izključno kratkoročna posojila. Hkrati je vrsto naložb kupovala v času, ko so bili borzni indeksi na rekordnih ravneh, ko je nastopila finančna kriza, pa ni mogla plačevati niti obresti, kaj šele glavnice.

Imperij gradili izključno z bančnimi posojili

